

УДК 78.036:780.647.2:781.42:78.071.2(045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/93-1-24>

Андрій ЖЕЛІЗКО,
orcid.org/0009-0006-7325-5946
аспірант

Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
(Київ, Україна) andriyzhelizko512@gmail.com

БАРОКОВА ПОЛІФОНІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО БАЯННОГО ВИКОНАВСТВА

У статті розглянуто особливості виконання барокової поліфонії на сучасному баяні в контексті історично сформованих інтерпретаційних традицій. Наголошено, що виконання поліфонічної музики XVII–XVIII століть на інструменті, який не належить до барокового інструментарію, вимагає від виконавця комплексного аналітичного підходу, що охоплює технічні, акустичні й стилістичні аспекти. Порівняння баяна з бароковими клавішними інструментами – клавесином, клавикордом і органом – дає змогу окреслити ключові спільні й відмінні риси, які визначають специфіку інтерпретації поліфонічних творів.

Особливу увагу приділено питанням звукоутворення, динаміки та артикуляційної логіки, що формували риторичу барокової музики. Аналіз органної природи звучання – зокрема *sostenuto*, терасної динаміки та тембрової диференціації – засвідчує її найбільшу спорідненість із баяном завдяки язичковому механізму та повітряному принципу звуку. Це робить адаптацію органного репертуару технічно й стилістично виправданою. Водночас клавесинна традиція демонструє іншу природу артикуляції й обмежені динамічні можливості, а це потребує ретельного стилістичного переосмислення при перенесенні на баян.

Окремо розглянуто роль регістрової системи як одного з головних інтерпретаційних засобів. Регістрові комбінації виступають тембровими маркерами форми, моделюють динамічні контрасти, забезпечують рельєфність голосів і частково відтворюють ефекти, недоступні бароковим клавішним інструментам. Підкреслено значення синтетичного підходу, що поєднує історично інформоване виконавство з творчою адаптацією до технічно-виражальних можливостей сучасного баяна. Зроблено висновок, що баян має достатній потенціал для стилістично коректного виконання поліфонічного репертуару бароко і забезпечує діалог між історичною традицією та сучасною виконавською практикою.

Ключові слова: барокова поліфонія, баянне виконавство, історично поінформована інтерпретація, регістрова система, терасна динаміка, барокова риторика, інтерпретаційна модель.

Andrii ZHELIZKO,
orcid.org/0009-0006-7325-5946
PhD Student

Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine) andriyzhelizko512@gmail.com

BAROQUE POLYPHONY IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY BAYAN PERFORMANCE

The article examines the performance of Baroque polyphony on the modern bayan, focusing on the interaction between historical stylistic principles and the expressive resources of a contemporary free-reed instrument. Performing polyphonic works of the 17th–18th centuries on an instrument outside the historical Baroque tradition requires a comprehensive analytical approach that integrates technical, acoustic, and stylistic parameters. A comparison of the bayan with Baroque keyboard instruments – the harpsichord, clavichord, and organ – reveals fundamental differences in sound production and articulation, as well as certain structural similarities that influence interpretative decisions.

Particular attention is given to the acoustic and rhetorical foundations of Baroque music, including sustained tone, terraced dynamics, registral contrasts, and articulation types characteristic of historical instruments. The organ's sustained airflow-based sound production displays the closest affinity with the bayan, justifying the adaptation of organ preludes, fugues, and chorale-based works to the bayan's technical capabilities. In contrast, the harpsichord's plucked mechanism and fixed dynamic level require stylistic reinterpretation when transferred to a free-reed instrument with a significantly wider dynamic and timbral palette.

A significant portion of the study is devoted to the bayan's register system as a central interpretive tool. Register combinations function as timbral markers of form, clarify polyphonic texture, support phrase shaping, and enable dynamic modelling unavailable on most Baroque keyboards. The synthesis of historically informed performance practices with the creative use of modern instrumental resources forms the methodological basis for stylistically balanced interpretation. The article concludes that the bayan possesses sufficient expressive potential to convincingly render Baroque polyphony, enabling a meaningful dialogue between historical tradition and contemporary performance practice.

Key words: baroque polyphony, bayan performance, historically informed performance, register system, terraced dynamics, Baroque rhetoric, interpretative framework.

Постановка проблеми. Виконання поліфонічних творів епохи бароко на баяні ускладнюється тим, що цей інструмент історично не був частиною барокового інструментарію. Відмінності в механіці звукоутворення, тембрі та динаміці між баяном і клавесином, клавикордом та органом зумовлюють потребу у стилістично вмотивованому переосмисленні виконавських принципів. Адаптація барокового репертуару виходить за межі буквального перенесення нотного тексту й потребує розуміння барокової риторики, фактури та поліфонічної логіки.

Аналіз досліджень. У наукових працях, присвячених інтерпретації барокового репертуару (Н. Арнонкур, С. Карась, М. Оберюхтін, В. Охманюк, Н. Свириденко та ін.), наголошується на важливості врахування конструктивно-акустичних властивостей барокових інструментів і механіки їхнього звукоутворення. Окремі дослідники підкреслюють спорідненість баяна з органом у сфері підтримки тривалого тону та можливості відтворювати органні динамічні відтінки, а також відмінність баяна від клавесина й клавикорда в аспекті артикуляції та динаміки.

Мета дослідження полягає у визначенні принципів виконання барокової поліфонії на баяні шляхом порівняння його акустичних і технічних можливостей із відповідними характеристиками клавесина, клавикорда та органа, а також у формуванні інтерпретаційної моделі, яка поєднує історичні особливості барокового стилю зі специфікою сучасного баяна.

Виклад основного матеріалу. Складність виконання поліфонічної музики на баяні, інструменті, що не належав до барокового інструментарію, полягає в адаптації стилістичних і структурних особливостей творів барокової епохи до сучасних виконавських можливостей. Це вимагає від інтерпретатора не лише технічної майстерності, а й комплексного аналітичного підходу: глибокого розуміння форми, ритміки, фактури та драматургії твору. Нотний текст стає лише основою для індивідуального виконавського трактування, яке ґрунтується на історично інформованому погляді на стиль, жанр та інтонаційно-образну систему барокової музики.

Технічне втілення поліфонії на баяні передбачає чітке розрізнення та балансування голосів, застосування диференційованих штрихів, варіативної артикуляції, гнучкого інтонаційного ведення та продуманого динамічного контролю. Такі прийоми забезпечують прозорість звучання й частково компенсують обмежене темброве розмаїття баяна, тим самим наближаючи його до бароко-

вих інструментів. У результаті, сучасний виконавець формує власну інтерпретаційну концепцію, що поєднує технічний досвід, історичні знання та творчу інтуїцію. Подібна стратегія забезпечує стилістичну переконливість і художню виразність виконання.

Для кращого розуміння барокової поліфонії потрібно звернутись до репрезентативних зразків поліфонічної традиції. Особливе значення у цьому контексті має творчість Й. С. Баха – органні прелюдії й фуги та обидва томи «Добре темперованого клавіру». Ці твори демонструють вершину мистецтва контрапункту, поєднують композиційну логіку, структурну ясність і емоційну глибину. Їхній аналіз допомагає досягнути специфіку артикуляції, інтонаційні зв'язки й динамічну взаємодію голосів.

Поліфонічний стиль формувався протягом століть, а найвищого розвитку досяг у XVII–XVIII ст., коли розквітла барокова інструментальна музика, утвердилася опера, змінилося композиторське мислення та сформувалися національні школи зі своїми виконавськими традиціями.

Перші згадки про темперовані клавійні інструменти, такі як клавесин і клавикорд, містяться у трактаті Іоанна де Муріса «Musica Speculativa» (1323). Візуальні зображення цих інструментів з'являються у Weimarer Wunderbuch (бл. 1440). Однак стосовно цього науковці розходяться в поглядах: частина дослідників вбачає найдавнішу письмову згадку в Падуанському літописі 1397 року, а найдавніше зображення – у мінденському соборі (1425). Перший детальний опис клавесина належить Анрі Арно де Цволле (1440–1445).

Клавесин і клавикорд належать до клавійних струнно-щипкових інструментів, але принцип звуковидобування в них різний. У чембалі, верджіналі та спінеті звук створюється за допомогою плектра, що щипає струну; він забезпечує різку атаку та незмінний рівень гучності, тому динамічні відтінки на кшталт *crescendo* чи *diminuendo* недосяжні. Для уникнення тембрової одноманітності в конструкцію клавесина додали додаткові набори струн – регістри, а також два мануали й регістрові перемикачі, що дозволило змінювати тембр під час гри. Ці вдосконалення розширили виражальні можливості інструмента, хоча плавної динаміки він так і не отримав.

Розрізняють дві категорії клавесинів:

- великі крилоподібні інструменти (італ. клавічембало, англ. *harpsichord*, фр. *clavecin*, нім. *Flügel*);
- менші моделі різної форми – спінет, верджінал, мюзелар, клавіцтеріум.

Клавикорд, спадкоємець монохорда, став проміжною ланкою між ранніми клавішними та фортепіано. Термін уперше згадано 1396 року, а найдавніший інструмент датують 1543-м. У клавикорді звук створюється за допомогою тангента, який торкається струни і ділить її на дві частини; ранні моделі були «зв'язаними» (*gebunden*), коли кілька клавіш припадали на одну струну.

У XVI ст. діапазон клавикорда збільшився до чотирьох–п'яти октав, а конструкція набула численних варіантів. У XVIII ст. з'явився «вільний» клавикорд (*bundfrei*), де кожна клавіша мала окрему струну. Існує думка, що прелюдії та фуги з «Добре темперованого клавіру» Й. С. Баха, імовірно, створювалися саме для такого інструмента. І. Форкель наголошував на його перевагах: «Він знаходив його найбільш зручним для вираження своїх найпотаємніших думок і не думав, щоб на будь-якому "флюгелі" (клавесині) або на фортепіано можна було передати таке розмаїття відтінків звуку, як на цьому несильному по звучності, але виключно гнучкому в деталях інструменті» (Добровенко, 2021: 15).

Характерною рисою клавикорда стало вібрато «*Bebung*», яке забезпечувало тонкі динамічні нюанси. На клавикорді можливі *crescendo* й *diminuendo* через зміну натиску на клавіші, у той час як на баяні динаміка залежить від ведення міху. Клавикорд обмежений рівнями від *piano* до *mezzo-forte*, натомість динамічний спектр баяна значно ширший. З удосконаленням механіки інструмент став придатним не лише для сольної, а й для ансамблевої гри. Порівняння клавикорда та баяна показує, як механіка звукоутворення формує різні інтерпретаційні підходи. Відмінності в артикуляції, тембрі та динаміці визначають специфіку виконання одного і того ж твору на різних інструментах.

З огляду на суттєві розбіжності між барокowymi клавішними інструментами й сучасним баяном, виконання барокової поліфонії на баяні стає складним творчим завданням. Перенесення музики бароко в нове темброво-акустичне середовище перетворює баяніста на посередника між бароковою епохою й сучасністю. Це зумовлює потребу у збалансованій інтерпретаційній стратегії, яка враховує природу барокового стилю та технічно-виражальні ресурси сучасного інструмента. Її основою є аналітичне опрацювання композиторського тексту, розуміння поліфонічної логіки, а також уважна робота з динамікою, артикуляцією та агогікою. Лише за умов такої інтеграції можливе виконання, яке збереже сутність першоджерела й водночас органічно адаптує його до сучасних художніх реалій.

Як зазначав Ніколаус Арнонкур: «Існують два абсолютно різні підходи до музики минулого, яким відповідають не менш різні способи відтворення: перший – переносить її в сучасність, другий – намагається показати її через призму епохи, в яку вона виникла. Перший спосіб природний, і його застосовували в усі епохи, що мають справжню живу сучасну музику. Він також є і завжди був єдиним можливим протягом усієї історії західної музики, від початку виникнення поліфонії аж до другої половини XIX століття» (Harnoncourt, 1988: 14). Прихильники цього підходу розглядають інтерпретацію як творче осмислення, що передбачає адаптацію музичного матеріалу до динамічних, регістрових і тембрових можливостей сучасного інструмента. Вони активно застосовують ширший спектр нюансів, агогіки та артикуляційних засобів, підсилюють експресивність без порушення внутрішньої логіки твору.

Другий підхід – парадигма історично інформованого виконавства (*Historically Informed Performance, HIP*) – спирається на першоджерела та прагне максимальної точності у відтворенні виконавських норм XVII–XVIII ст., часто відмовляючись від сучасних технічних засобів, недоступних бароковим музикантам. Попри зовнішню обмеженість, цей метод надає твору історичної автентичності й відкриває можливість нового сприйняття сучасному виконанні.

Контраст цих методологій окреслює ключову проблему баянної інтерпретації: поєднання автентичності барокового стилю з творчою адаптацією до можливостей сучасного інструмента. З одного боку, виконавець має використовувати темброво-динамічний потенціал баяна; з іншого – уникати анахронізмів і надмірної модернізації.

У виконавській практиці дедалі частіше застосовується синтетичний підхід, який поєднує HIP із поміркованим використанням сучасних ресурсів. Така модель спирається на глибоке аналітичне розуміння барокових традицій, їх критичну інтерпретацію й творчу трансформацію відповідно до естетики і технічних реалій сьогодення. Внаслідок цього барокова музика зберігає стильову автентичність, але набуває нової інтерпретаційної наповненості, що робить її зрозумілою сучасному слухачеві.

Для створення стилістично виправданої інтерпретації барокового репертуару на баяні необхідним є порівняльний аналіз технічних, акустичних і динамічних характеристик цього інструмента та барокових клавішних інструментів – насамперед клавесина, клавикорда й органа. Такий аналіз слугує методологічною основою для формування виконавської стратегії, яка поєднує історичний

Klangideal із ефективним використанням можливостей сучасного баяна.

Серед клавішних інструментів епохи бароко саме орган виявляє найбільшу акустичну спорідненість із баяном. Обидва інструменти дозволяють підтримувати тривалий звук рівної інтенсивності (*sostenuto*), завдяки чому можливе точне моделювання протяжного, органного способу ведення голосів у поліфонічних композиціях. Це створює базу для стилістично коректної адаптації органного репертуару до баянного виконавства.

Фундаментальна подібність їхнього звукоутворення полягає в наявності металевих язичків, які приводяться в дію повітряним потоком; гучність визначається його інтенсивністю. Ця спільність робить виконання органних творів на баяні технічно й стилістично виправданим. Здатність баяна імітувати безперервне органне звучання, властиве хоралам, дає йому перевагу над клавесином і клавикордом, які обмежені в динамічних і тембрових можливостях. Гнучкість міхової динаміки дозволяє відтворювати характерні органні реєстри та забезпечувати точне динамічне нюансування, недоступне більшості барокових клавішних. Тому адаптація органних поліфонічних творів для баяну має як технічне, так і художнє обґрунтування.

Важливим є також розуміння різниці між органною та клавірною традиціями, що впливають на методику баянної інтерпретації. Орган має стабільне довготривале звучання та фіксований рівень гучності в кожному реєстрі, а сила натиску клавіші не призводить до жодних динамічних відхилень. Це формує специфічну манеру артикуляції, побудовану на плавному голосоведенні (*legatezza*), ясному фразуванні та терасній динаміці. Остання ґрунтується на раптовій зміні гучності через перемикання реєстрів чи мануалів, а не поступове *crescendo* / *diminuendo*. Цю особливість підкреслює відомий вислів: «Клавесин та орган добре слугували музиці доби бароко, з її... терасною динамікою та підвищеною увагою до витонченої орнаментики» (Fer, 2010: 7).

Натомість клавесин ґрунтується на щипковому механізмі, що обмежує можливість змінювати гучність силою натиску. Тому динамічне забарвлення досягається штрихами (*staccato*, різні відтінки *non legato*) та тембровими засобами – перемиканням мануалів чи характерних реєстрів, зокрема «лютневого» (люфт-шибер). Вагомою складовою виконавської виразності були також ритмічні та орнаментальні нюанси (агогіка), що передавали риторичний зміст музики.

Для баяна, який має значно ширший динамічний спектр і м'якіший тембр, передача клавесин-

ної специфіки становить додаткову складність. Звукова імітація клавесина неможлива, тому адаптація має відбуватися через стилістичне переосмислення його риторичних принципів – із урахуванням виражальних ресурсів баяна. Це потребує обережного балансування між збереженням барокової автентики та відповідним використанням динамічних і тембрових можливостей сучасного інструмента.

У процесі інтерпретації барокової поліфонії на баяні виконавцеві варто орієнтуватися на ті історичні інструменти, чия конструкція й акустика найбільше відповідають природі баяна. Це забезпечує стильову ідентичність барокового репертуару та сприяє його інтеграції у сучасному виконавстві. Завдяки реєстровій системі і їх комбінацій, звучання поліфонічної тканини збагачується новими відтінками без порушення стилістичної логіки твору. Таким чином, поєднання історичних традицій із сучасними виконавськими ресурсами створює умови для інтерпретації, яка одночасно зберігає автентичність і пропонує свіже трактування барокової музики.

Динамічна артикуляція барокової музики на баяні значною мірою залежить від продуманого реєстрового планування, оскільки саме реєстри формують темброву шкалу, що частково замінює обмежені динамічні можливості барокових клавішних інструментів. Найтонші нюанси *piano* та *pianissimo* забезпечують одноголосні реєстри на зразок «кларнету» , які зберігають прозорість поліфонії. Поступове зростання динаміки реалізується за допомогою дво- й трьохголосних реєстрів з тембром «піколо» , або з тембром «фагот» . Чотириголосне «тутті» застосовується для створення кульмінаційних вершин та підкреслення динамічного нюансу «*forte*». Як зазначає М. Оберюхтін, «... випукла фразувальна динаміка, здійснювана у головному елементі фактури за рахунок чіткої фіксації його кульмінаційних моментів, посилює яскравість переднього плану» (цит. за Карась, 2006: 20).

Чергування цих реєстрів дозволяє моделювати плавні *crescendo* та *diminuendo* – ефекти, недоступні для клавесина й органа з фіксованою динамікою. Рух від одноголосних до багатоголосних реєстрів створює природне нарощування гучності, і навпаки, рух у зворотному напрямку призводить до органічного затухання фрази. Поступове нарощування звучності реалізується рухом від одноголосних до багатоголосних реєстрів, тоді як зворотний шлях забезпечує природне затухання фрази. Завдяки цьому формується природна пластичність фразування, необхідна для

стилістично переконливої барокової інтерпретації. М. Крістева слушно підкреслює: «Диференційована динаміка – одна з найважливіших складових музичного виконання. Розподіл гучності, здатність виконавця «розфарбувати» своє виконання та його почуття динамічних фарб багато в чому залежить від того, чи буде твір передано слухачеві в його автентичній формі, як це задумав автор» (Крістева, 1973: 21–22).

Система реєстрової артикуляції на баяні не лише імітує барокові динамічні ефекти, а й адаптує їх до специфіки інструмента, що допомагає зберегти стилістичну логіку при розширенні виражальних можливостей. Тож використання реєстрів у виконанні барокової поліфонії постає важливим художнім засобом, який формує драматургічну арку твору: окреслює афекти, акцентує кульмінації, виділяє тематичні вступи та ключові елементи фактури.

Обґрунтоване застосування реєстрів стає ключовим інтерпретаційним інструментом, що дозволяє передати стильову риторику бароко та частково компенсувати обмеження баяна, порівняно з інструментами епохи бароко з характерною для них “терасною” динамікою. Хоч баян і має свої специфічні обмеження (наприклад, неможливість диференційованого туше в акордовій вертикалі), реєстри істотно розширюють його темброво-динамічний запас.

Поєднання реєстрів із контрольованим веденням міху значно збільшує динамічний діапазон баяна та забезпечує природність переходів між різними рівнями гучності. Володіння цими засобами визначає автентичність і художню переконливість виконання барокових творів.

Відтак, реєстрова палітра в баянному виконанні барокового репертуару постає як багатофункціональний інтерпретаційний інструмент. Вона підтримує стилістичну особливість барокової музики та одночасно розширює межі художнього висловлювання, що сприяє формуванню комплексного й структурно цілісного музичного образу.

Висновки. Комплексний аналіз історико-стильових та технічних аспектів виконання барокової поліфонії на баяні засвідчує, що адаптація музики бароко є багаторівневим процесом, який суттєво

перевищує просте перенесення нотного тексту у, зовсім інше, акустичне середовище сучасного баяна. Порівняння клавесина, клавикорда й органа з природою звучання баяна виявляє принципові відмінності між цими інструментами, але й також підкреслює певну спорідненість баяна з органною традицією, що розширює його інтерпретаційний потенціал.

Особливості звукоутворення та артикуляції барокових інструментів визначали специфічну музичну риторику, спрямовану на структурну ясність і афектну виразність. Для баяна це виступає не обмеженням, а важливим стилістичним орієнтиром. Тому інтерпретація барокової поліфонії потребує поєднання історичної інформованості зі здатністю творчо переосмислювати музичну тканину з огляду на механічні особливості сучасного інструмента.

Доведено, що реєстрова палітра баяна є одним із ключових засобів формування стилістично цілісної інтерпретації. Реєстрові зміни виконують функцію тембрових маркерів поліфонічної структури, підсилюють кульмінації, моделюють динамічне розгортання та дозволяють реалізовувати ефекти, недоступні більшості барокових клавірних. Поєднання реєстрів і міхової техніки наближає звучання до органного *Klangideal* та забезпечує характерні контрасти й фактурну багатшаровість.

Суттєвого значення набуває синтез двох методологій – історично інформованого виконавства та творчої адаптації. Саме цей підхід дозволяє зберігати стильову автентичність бароко й водночас використовувати виражальні можливості баяна.

Отже, попри історичну невідповідність із бароковим інструментарієм, баян має достатній потенціал для стилістично коректного й художньо переконливого виконання поліфонії XVII–XVIII століть. Його темброве та реєстрове розмаїття, разом із міховою пластичністю, дозволяє реконструювати барокову логіку, а також розкривати афектний зміст творів у новому акустичному вимірі. Таким чином, виконання барокової поліфонії на баяні стає формою діалогу між історичною традицією й сучасною виконавською практикою, утверджуючи баян як повноцінний інструмент європейської поліфонічної культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Добровенко О. Клавірні твори Йоганна Себастьяна Баха у дидактичному вимірі. Львів : б. в. 2021. 48 с.
2. Карась С. Інтерпретація музики бароко на баяні (теоретико-виконавський аспект). Львів : б. в. 2006. 256 с.
3. Косилова О. Конспекти лекцій з навчальної дисципліни «Історія виконавства». Київ : б. в. 2019. 257 с.
4. Крїстева М. Изпълнителски принципи при старите клавишни инструмент – родство и връзка със съвременния пианизъм. София Хайни. 2016. 116 с.

5. Оберюхтін М. Виконання органних п'єс Й. С. Баха на баяні. Київ : Музична Україна. 1973. 54 с.
6. Фер Н. Гармоніка чи орган? Інструментальне питання у циклі Луї В'єрна «24 п'єси у вільному стилі» : дис. ... д-ра муз. Монреаль : Університет Макгілла. 2010. 189 с.
7. Харнонкурт Н. Барокова музика сьогодні: музика як промова. Шляхи до нового розуміння музики. Велика Британія : Amadeus Press. 1988. 205 с.

REFERENCES

1. Dobrovenko O. (2021) Klavirni tvory Yohanna Sebastiana Bakha u dydaktychnomu vymiri. [Keyboard works of Johann Sebastian Bach in the didactic dimension] b. v. Lviv. 48. [in Ukrainian].
2. Karas S (2006) Interpretatsiia muzyky baroko na baiani (teoretyko-vykonavskyi aspekt). [Interpretation of Baroque music on the bayan (theoretical-performing aspect)] b. v. Lviv. 256. [in Ukrainian].
3. Kosylova O. (2019) Konspekty lektsii z navchalnoi dystsypliny «Istoriia vykonavstva». [Lecture outlines on the academic discipline "History of Performance"] b. v. Kyiv. 257. [in Ukrainian].
4. Krysteva M. (2016) Yzrplynytsky pryntsypy pry staryte klavyshny ynstrument – rodstvo y vlyzka slyz slyvremennyya pyanyz'm. [Performing principles for early keyboard instruments – kinship and connection with modern pianism] Khainy. Sofya. 116. [in Bulgarian].
5. Oberiukhtin M. (1973) Vykonannia orhannykh pies Y. S. Bakha na baiani. [Performance of J. S. Bach's organ pieces on the bayan] Muzychna Ukraina. Kyiv. 54. [in Ukrainian].
6. Fer N. (2010) Harmonika chy orhan? Instrumentalne pytannia u tsykli Lui Vierna «24 piesy u vilnomu styli» : dys. ... d-ra muz. [Harmonica or organ? The instrumental question in Louis Vierne's cycle "24 Pieces in Free Style": doctoral dissertation] Universytet Makgilla. Monreal. 189.
7. Kharnonkurt N (1988) Barokova muzyka sohodni: muzyka yak promova. Shliakhy do novoho rozuminnia muzyky. [Baroque music today: music as speech. Paths to a new understanding of music] Amadeus Press. Velyka Brytaniia. 205.

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025